

Dr hab. Łukasz Tomczak, prof. US
Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja

wniosku dr. Pawła Pietnoczki o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Po zapoznaniu się z dokumentami złożonymi przez dr. Pawła Pietnoczkę stwierdzam, że przedłożona dokumentacja spełnia stawiane wymogi określone w przepisach. Przedstawiona dokumentacja jest pełna, zawiera wszystkie niezbędne wykazy i załączniki do przeprowadzenia procedury nadania stopnia doktora habilitowanego.

Pan dr Paweł Pietnoczka tytuł magistra politologii uzyskał w 2003 roku broniąc pracę maderską pod tytułem *Transformacja systemu politycznego na Ukrainie*. Rozprawę doktorską pod tytułem *Ewolucja systemu partyjnego Ukrainy*, napisał pod kierunkiem dr hab. Grzegorza Janusza, prof. UMCS i obronił w 2010 r. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli prof. dr hab. Edward Olszewski i dr hab. Walenty Baluk.

Dr Paweł Pietnoczka spełnia wymogi stawiane przed habilitantem dotyczące posiadania stopnia doktora, w jego przypadku nauk humanistycznych, w zakresie nauk o polityce, nadany uchwałą Rady Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 15 października 2010 r.

Habilitant legitymuje się zatem kierunkowym wykształceniem oraz wymaganym stopniem naukowym. Dr Paweł Pietnoczka od 2003 roku pracuje a od 2020 roku jest adiunktem w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie..

Główne osiągnięcie naukowe

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) jako osiągnięcie naukowe stanowiące

podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, dr Paweł Pietnoczka wskazał monografię pod tytułem: *Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy (1991-2019)*. Praca została wydana w Wydawnictwie Naukowym FNCE w Poznaniu i poddana ocenie dwóch recenzentów. Praca spełnia wymogi stawiane przed publikacją naukową.

Głównym problemem badawczym określonym przez habilitanta w przedstawionej do oceny pracy było „określenie stanowiska ukraińskich partii politycznych wobec polityki zagranicznej Ukrainy w okresie niepodległości”. Celem pracy było zbadanie i przedstawienie jak poszczególne partie ukraińskie odnosiły się do działań władz państwa w zakresie polityki zagranicznej.

Autor przyjął cezurę czasową badań na lata 1991 – 2019. Granica dolna wiąże się z uzyskaniem niepodległości przez Ukrainę a górna z wyborami do parlamentu i na prezydenta. Przyjęcie takiego zakresu wydaje się uzasadnione.

W pracy autor przyjął następujące hipotezy badawcze:

„1. Wiodące ukraińskie partie polityczne dokonały odmiennych wyborów w zakresie określenia głównego kierunku polityki zagranicznej;

2. Partie lewicowe za priorytet polityki zagranicznej Ukrainy uznawały integrację z Rosją oraz innymi państwami WNP;

3. Partie prawicowe i centroprawicowe jako główny kierunek polityki zagranicznej uważały integrację z Zachodem – zacieśnienie współpracy z UE, USA oraz NATO;

4. Partie centrowe i centrolewicowe akcentowały potrzebę jednoczesnej integracji z państwami WNP oraz państwami i organizacjami Zachodu;

5. Euromajdan oraz rosyjska agresja – aneksja Krymu, wszczęcie wojny na Donbasie – znacznie wpłynęły na wzrost poparcia ukraińskiego społeczeństwa dla integracji Ukrainy z UE i NATO;

6. Po Euromajdanie ukraińska scena polityczna została zdominowana przez partie prozachodnie”.

Co do czterech pierwszych hipotez nie mam uwag. Hipoteza 5 nie jest bezpośrednio związana z tematyką badań. To, że możemy zaobserwować w badaniach opinii, że po aneksji Krymu i wybuchu wojny w Donbasie wzrosły nastroje sprzyjające integracji Ukrainy z UE i NATO jest warte wspomnienia jednak nie jest wskazany, zakładany przedmiotem badań. Temat pracy dotyczy polityki zagranicznej w programach partii czy stosunku partii do tej polityki realizowanej przez państwo. Zaobserwowanie zmiany czy wzrostu poparcia w badaniach opinii publicznej dla integracji europejskiej czy NATO w samej treści hipotezy nie

odnosi się to tematu pracy. Z kolei hipoteza 6 to stwierdzenie pewnego faktu, który nie wymaga udowodnienia. Nie zastanawiamy się tutaj nad stanowiskiem partii tylko stwierdzamy, że partie popierające określaną opcję zyskały określoną większość, dominację.

Habilitant zastosował różne metody badawcze. Analizę treści, przy badaniu przyjmowanych partii polityczne dokumentów, programów, uchwał organów partii, stanowisk, wypowiedzi liderów. Autor przeprowadził analizę porównawczą treści dokumentów pokazując różnice między badanymi partiami w poglądach na politykę zagraniczną państwa. To porównanie dotyczyło także różnych okresów działalności partii. Przy pomocy metody analizy instytucjonalno-prawnej zbadał przepisy zawarte w konstytucji, ustawach, dekretach i umowach międzynarodowych. Autor odniósł się także do wyników badań opinii publicznej. Habilitant wykorzystał w pracy własne obserwacje procesów zachodzących w Ukrainie. Dobór i sposób wykorzystania metod badawczych jest prawidłowy.

Praca składa się z wykazu skrótów, wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii i spisu tabel. Razem ze streszczeniem liczy 406 stron.

Struktura pracy ma w znacznej części charakter chronologiczny, jest to poprawne przy założeniach jakie przyjął autor. Ale można by było przyjąć podział problemowy. Nie jest to zarzut tylko uwaga. W rozdziale pierwszym, *Terminologia*, omówiono pojęcie partii politycznej jej funkcje oraz klasyfikacje odnosząc się także do specyfiki partii ukraińskich. Przedstawiono też pojęcie polityki zagranicznej. Uważam, że znaczna część tego rozdziału jest niepotrzebna a kwestie specyfiki partii ukraińskich mogły by się znaleźć w innym rozdziale lub wstępie pracy. Niepotrzebne jest przytaczanie podstawowych znanych powszechnie pojęć, definicji partii, funkcji czy ich klasyfikacji, praca w założeniu nie podejmuje tej tematyki.

W rozdziale drugim *Od umacniania niepodległości do europejskiego i euroatlantyckiego wyboru – polityka zagraniczna w latach 1991–2019* poruszono kwestie polityki zagranicznej Ukrainy tuż po uzyskaniu niepodległości i jej realizacji przez kolejnych prezydentów. Interesujące jest w tym rozdziale omówienie wyników badań opinii publicznej na kwestie relacji Ukrainy z Rosją czy Unią Europejską.

W rozdziale trzecim *Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy w latach 1991–2004 – między integracją a dezintegracją „bratnich narodów”* autor przeanalizował stosunek partii do kwestii polityki zagranicznej w danym okresie od uzyskania niepodległości aż do czasu „pomarańczowej rewolucji”. W oparciu o podział na partie lewicowe, centrowe i centrolewicowe oraz partie prawicowe i centroprawicowe.

W czwartym rozdziale *Pozycja partii politycznych wobec polityki zagranicznej Ukrainy w latach 2005–2013 – dylematy kierunku integracji* autor analizuje stanowiska partii wobec polityki zagranicznej Ukrainy pomiędzy „pomarańczową rewolucją” a Euromajdanem przy takim samym podziale partii jak w poprzednim rozdziale.

Rozdział piąty *Ukraińskie partie polityczne a polityka zagraniczna Ukrainy w latach 2014–2019 – europejski i euroatlantycki wybór* dotyczy stanowisk partii wobec polityki zagranicznej w okresie pomiędzy Euromajdanem a wyborami parlamentarnymi w 2019 roku. Podzielił tutaj badane partie także na te, które podzielały ideały Euromajdanu oraz te, które były związane z ówczesnym prezydentem Wiktorem Janukowyczem. W tym rozdziale przedstawiono priorytety z zakresu polityki zagranicznej Partii Politycznej „Sługa Narodu”.

Należy podkreślić, że autor oparł swoje badania na szerokiej bazie źródłowej. Wykorzystał dokumenty ze zbiorów polskich i ukraińskich, archiwów i bibliotek. Część dokumentów partyjnych pozyskał przy współpracy z ukraińskimi ośrodkami badawczymi w czasie stażów naukowych i realizacji grantu badawczego a także ze stron internetowych partii. Ilość pozyskanych przez autora dokumentów jest imponująca. Widać tu ogromny wkład pracy w pozyskanie materiałów źródłowych i wykorzystanie ich w procesie badawczym. Zebranie i dobór dokumentów pozwoliło na przeprowadzenie zakładanego procesu badawczego. Bibliografia w postaci publikacji naukowych, na które powołał się autor obejmuje 188 pozycji. Wykorzystano zarówno publikacje autorów polskich jak i ukraińskich.

Praca stanowi istotny wkład w dyscyplinę nauki o polityce i administracji. Autor między innymi wykazał podobieństwa i różnice między badanymi partiami wobec prowadzonej polityki zagranicznej Ukrainy w oparciu o zgromadzone dokumenty. Szczególnie ważny i cenne w pracy jest przedstawienie ewolucji stanowisk poszczególnych partii. Przedstawił między innymi uzasadniony merytorycznie podział na partie, które uznawały integrację z Rosją oraz innymi państwami WNP i na partie które jako główny kierunek polityki zagranicznej uważały integrację z UE, USA oraz NATO.

Przedłożony do oceny osiągnięcie naukowe spełnia wymogi stawiane osobie ubiegającej się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Tematycznie wpisuje się w dyscyplinę *Nauki o polityce i administracji*. Habilitant prawidłowo posługuje się terminami i pojęciami z zakresu dyscypliny, wybrał i zastosował odpowiednie z punktu widzenia nauk społecznych metody badawcze. Dr dr Paweł Pietnoczka zrealizował zakładane

cele badawcze. Przedstawione osiągnięcie naukowe stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny *Nauki o polityce i administracji*.

Pozostały dorobek i aktywność naukowa

Zainteresowania badawcze habilitanta skupiają się na genezie i rozwoju ukraińskich partii politycznych zwłaszcza programach partyjnych i polityce zagranicznej, systemie partyjnym oraz pozycji prezydenta Ukrainy. W dorobku posiada także prace poruszające problematykę wyborów, spraw narodowościowych oraz działań podejmowanych przez Ukrainę na rzecz integracji europejskiej.

Po uzyskaniu stopnia doktora dr Paweł Pietnoczka opublikował 35 publikacji w tym jedną monografię, 15 artykułów w czasopismach naukowych i 13 rozdziałów w monografiach. Współredagował trzy monografie. Artykuły publikował między innymi w takich czasopismach takich jak „Przegląd Wschodnioeuropejski”, „Przegląd Politologiczny”, „Studia Politologiczne”, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio K – Politologia”, „Sprawy Narodowościowe”, „Studia Prawnoustrojowe”. Są to czasopisma naukowe posiadające duże znaczenie i cenione przez politologów. Tematyka publikacji dotyczyła głównie systemu politycznego, przemian ustrojowych i partii politycznych w Ukrainie. Łączyła się zatem ze wskazanym do oceny osiągnięciem naukowym. Uważam, że dr Paweł Pietnoczka posiada pod względem jakościowym i ilościowym wystarczający dorobek do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Wyraźnie określił swoją specjalność jako naukowca i był konsekwentny w tematyce prowadzonych badań.

Dr Paweł Pietnoczka wykazał się umiejętnością nawiązywania licznych kontaktów i współpracy naukowej, organizacyjnej z polskimi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi i naukowo-dydaktycznymi. Habilitant współpracował z uczelniami ukraińskimi jak Katedra Politologii Uniwersytetu Narodowego „Akademia Kijowsko-Mohylańska” w Kijowie, Instytut Państwa i Prawa im. W. M. Koreckiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Narodowy Uniwersytet „Politechnika Lwowska”, Narodowy Uniwersytet „Akademia Ostrogska”, Instytutem Prawa i Psychologii Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych Ukrainy w Kijowie, oraz Instytut Badań Politycznych i Etnonarodowych im. I. F. Kurasa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Współpracował także z Lwowskim Regionalnym Instytutem

Administracji Państwowej Narodowej Akademii Administracji Państwowej przy Prezydencie Ukrainy i Ukraińskim Centrum Zarządzania Politycznego.

W przypadku polskich ośrodków naukowych były to Wydział Politologii i Dziennikarstwa UMCS, Wydział Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Wschodni Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego. Aktywność naukowa przejawiała się udziałem w konferencjach naukowych, realizacją staży i kwerend bibliotecznych oraz realizacją projektów badawczych.

Należy podkreślić aktywność dr Pawła Pietnoczki w prezentowaniu wyników swoich badań na konferencjach i seminariach naukowych. Wygłosił referaty na 38 konferencjach naukowych, z których 11 miało charakter krajowy, 27 międzynarodowy (w tym 12 zagranicznych). Uczestniczył w Ogólnopolskich Kongresach Politologii w Poznaniu, Krakowie i Lublinie.

Habilitant odbył trzy zagraniczne staże naukowe. Dwukrotnie w Katedrze Politologii Uniwersytetu Narodowego „Akademia Kijowsko Mohylańska” w Kijowie w 2014 i 2018 roku oraz staż w Instytucie Badań Politycznych i Etnonarodowych im. I. F. Kurasa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie w 2021 roku

Dr Paweł Pietnoczka uczestniczył także w międzynarodowych projektach badawczych. Między innymi w latach 2016 – 2017 realizował międzynarodowy projekt badawczy „*25 lat niepodległości Ukrainy – próba bilansu*” a w 2018 roku projekt „*Політичні партії і громадські рухи в перехідних суспільствах: політико-правовий та історико-правовий аспекти*” przy współpracy z Instytutu Państwa i Prawa im. W. M. Koreckiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Uczestniczył w realizacji projektu badawczego pod kierownictwem dra hab. Macieja Hartlińskiego, prof. UWM, pt. „*Political Leadership in Central and Eastern Europe after 1990. Democratization – Political parties – Elections*”.

W 2021 roku Dr Paweł Pietnoczka otrzymał grant Narodowego Centrum Nauki w ramach konkursu MINIATURA 3 na realizację działania naukowego pt. „Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy w okresie niepodległości”.

W 2013 i 2014 roku był laureatem konkursu skierowanego do młodych naukowców organizowanego na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Działalność dydaktyczna

Dr Paweł Pietnoczka prowadził zajęcia dydaktyczne dla studentów studiów licencjackich i magisterskich: współczesne systemy polityczne, systemy polityczne współczesnego świata, nauka o państwie, system polityczny Polski współczesnej, integracja europejska, integracja europejska i instytucje europejskie, polityka bezpieczeństwa Unii Europejskiej, organizacje międzynarodowe, transformacja polityczno-ustrojowa państw byłego ZSRR, historia Ukrainy 1917–1991, problemy gospodarcze i polityczne Unii Europejskiej, euroatlantyckie struktury bezpieczeństwa, globalizacja i regionalizacja, strategiczne problemy współczesnego świata. Prowadzone zajęcia były powiązane tematycznie z zainteresowaniami naukowymi habilitanta.

Dr Paweł Pietnoczka organizował debaty, wykłady i wyjazdy studentów w tym także zagraniczne. Uczestniczył w przygotowywaniu i nowelizacji programów studiów na kierunkach stosunki międzynarodowe oraz interdyscyplinarne studia strategiczne, a ponadto w pracach zespołów opracowujących dokumentację wspólnych studiów Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie i Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska” oraz dokumentację wspólnych studiów UWM i Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska”.

Działalność organizacyjna

Habilitant wielokrotnie pełnił funkcje opiekuna roku na kierunku stosunki międzynarodowe oraz na kierunku politologia. W latach 2018–2020 był opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Stosunków Międzynarodowych „Inter Gentes”.

W ramach swoich obowiązków związanych z zainteresowaniami badawczymi dr Paweł Pietnoczka pełni funkcję opiekuna studentów z Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska” oraz studentów z Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska” studiujących na UWM w Olsztynie na kierunku politologia w ramach umów zawartych między tymi uczelniami o wspólnych kierunkach studiów. W 2022 r. dr Paweł Pietnoczka został powołany

w skład komisji dokonującej weryfikacji efektów uczenia się na kierunku politologia osób ubiegających się o przyjęcie na studia w UWM w ramach przeniesienia z uczelni ukraińskich.

Dr Paweł Pietnoczka pełnił w latach 2014 – 2020 funkcję przewodniczącego Kierunkowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia i Promocji na kierunku stosunki międzynarodowe. Habilitant był przewodniczącym Wydziałowej Komisji Wyborczej oraz członkiem Rady Wydziału Humanistycznego UWM w Olsztynie. Obecnie jest członkiem Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Polityce i Administracji na kadencję 2023 – 2026 na Uniwersytecie Warmińsko – Mazurskim w Olsztynie.

Aktywność organizacyjna dr. Pawła Pietnoczki obejmuje m.in. uczestniczenie w organizacji sześciu konferencji i seminariów naukowych, w tym dwóch krajowych o charakterze międzynarodowym oraz dwóch zagranicznych.

Od 2017 r. jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, od 2019 r. członkiem komisji rewizyjnej Oddziału PTNP w Olsztynie.

Habilitant czterokrotnie otrzymał nagrodę indywidualną Rektora Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie: III stopnia za osiągnięcia w dziedzinie organizacyjnej (2015), II stopnia za osiągnięcia w dziedzinie organizacyjnej (2017), III stopnia za osiągnięcia w dziedzinie dydaktycznej (2019), III stopnia za osiągnięcia w dziedzinie organizacyjnej (2022).

Otrzymał również wyróżnienie przyznane przez Radę Uczelnianą Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie w Plebiscycie „Belfer 2012”.

Popularyzacja nauki

Habilitant wykazał się także zaangażowaniem w popularyzację nauki. Wypowiadał się jako ekspert w mediach komentując bieżące wydarzenia polityczne. Wypowiedzi miały miejsce między innymi dla TVP Olsztyn, Radia Olsztyn, TVP INFO, TVP 2, Polskiego Radia Pik, ukraińskiej agencji informacyjnej Golos UA oraz New Eastern Europe. Wystąpienia w mediach związane były z bieżącymi wydarzeniami politycznymi zachodzącymi w Ukrainie, integracji europejskiej Ukrainy, relacji z Rosją, wyborów prezydenckich i parlamentarnych, agresji Rosji wobec Ukrainy.

Wśród aktywności dr. Pawła Pietnoczki popularyzujących naukę należy wymienić wygłoszone wykłady i prelekcje; uczestnictwo w debatach, panelach dyskusyjnych. Wygłosił

23 wykłady i prelekcje poświęcone były między innymi polityce zagranicznej Ukrainy, systemowi politycznemu Ukrainy, relacjom między Ukrainą a Rosją, stosunkami pomiędzy Ukrainą a Unia Europejską oraz mniejszości ukraińskiej w Polsce.

Konkluzja

Przedłożony do oceny osiągnięcie naukowe a także dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny habilitanta oceniam pozytywnie. Przedstawione osiągnięcie naukowe, monografia pod tytułem *Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy (1991-2019)* jest wartościowe pod względem jakości prowadzonych badań, stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej.

Pan dr Paweł Pietnoczka wykazał się znaczącą aktywnością naukową. Oceniam pozytywnie także aktywność konferencyjną, prace organizacyjną oraz współpracę międzynarodową jakiej wykazał się habilitant. W związku z powyższym jednoznacznie opowiadam się za nadaniem Panu dr. Pawłowi Pietnoczce stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce i administracji.

